

פרשת פטות - מסעי התשפ"ד

ari.kahn@biu.ac.il

הרב ארי דוד קאהן

1. במדבר פרק לו פסוק א - יב (פרשת מסעי)

(א) וַיִּקְרְבוּ רֵאשֵׁי הָאֲבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גִלְעָד בּוֹן־מְכִיר בּוֹן־מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף וַיִּדְבְּרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי הַנְּשָׂאִים רֵאשֵׁי אָבוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: (ב) וַיֹּאמְרוּ אֶת־אֲדֹנָי צְנֹה ה' לָתֵת אֶת־הָאָרֶץ בְּנַחְלָה בְּגוֹרָל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנָי צְנֹה בְה' לָתֵת אֶת־נַחְלַת צִלְפַּחֲדָז אֲחִינוּ לִבְנֹתָיו: (ג) וְהָיוּ לְאֶחָד מִבְּנֵי שְׁבִטֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרַעַה נַחְלָתָן מִנַּחְלַת אָבוֹתָינוּ וְנוֹסֵף עַל נַחְלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגְרַל נַחְלָתָנוּ יִגְרַע: (ד) וְאִם־יִהְיֶה הַיָּבֵל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסֵפָה נַחְלָתָן עַל נַחְלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחְלַת מִטָּה אָבוֹתָינוּ יִגְרַע נַחְלָתָן: (ה) וַיִּצֹו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי ה' לֵאמֹר כֹּן מִטָּה בְנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים: (ו) זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר־צְנֹה ה' לִבְנֹת צִלְפַּחֲדָז לֵאמֹר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֹד לְמִשְׁפַּחַת מִטָּה אָבִיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים: (ז) וְלֹא־תִסָּב נַחְלָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל־מִטָּה כִּי אִישׁ בְּנַחְלַת מִטָּה אָבוֹתָיו יִדְבְּקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (ח) וְכִלְבַּת יִרְשֶׁת נַחְלָה מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת מִטָּה אָבִיהָ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחְלַת אָבוֹתָיו: (ט) וְלֹא־תִסָּב נַחְלָה מִמִּטָּה לְמִטָּה אַחֵר כִּי־אִישׁ בְּנַחְלָתוֹ יִדְבְּקוּ מִטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (י) כַּאֲשֶׁר צְנֹה ה' אֶת־מֹשֶׁה כֹּן עָשׂוּ בְּנוֹת צִלְפַּחֲדָז: (יא) וְתִהְיֶינָה מַחְלָה תְרֻצָּה וְחֻגְלָה וּמִלְכָּה וְנִצָּה בְּנוֹת צִלְפַּחֲדָז לִבְנֵי דֹדֵיהֶן לְנָשִׁים: (יב) מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בּוֹן־יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וְתִהְיֶינָה נַחְלָתָן עַל־מִטָּה מִשְׁפַּחַת אָבִיהֶן:

2. במדבר פרק כז פסוק א - ז (פרשת פינחס)

(א) וּתְקַרְבְּנָה בְּנוֹת צִלְפַּחֲדָז בּוֹן־חֲפֹר בּוֹן־גִּלְעָד בּוֹן־מְכִיר בּוֹן־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בּוֹן־יוֹסֵף וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מַחְלָה נִצָּה וְחֻגְלָה וּמִלְכָּה וְתְרֻצָּה: (ב) וְתַעֲמֹדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי הַנְּשִׂאִים וְכֹל־הָעֵדָה פְּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לֵאמֹר: (ג) אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא־הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנוֹעֲדִים עִלֶּיהָ בְּעַד־תְּקִרַח כִּי־בִחַסְטָאוֹ מָת וּבְנִים לֹא־הָיוּ לוֹ: (ד) לָמָּה יִגְרַע שְׁמֵ־אָבִינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחָתוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶן תְּנַהֲלָנוּ אַחֲזָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אָבִינוּ: (ה) וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי ה': פ (ו) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ז) כֹּן בְּנוֹת צִלְפַּחֲדָז דְּבָרַת נָתַן תַּתֵּן לָהֶם אַחֲזֹת נַחְלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אָבִיהֶם וְהַעֲבַרְתָּ אֶת־נַחְלַת אָבִיהֶן לָהֶן:

3. במדבר פרק לב פסוק א - מב (פרשת מטות)

(א) וּמִקְנֵהוּ רֵב הָיָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי־גָד עֲצוּם מְאֹד וַיִּרְאוּ אֶת־אָרֶץ יַעֲזֹר וְאֶת־אָרֶץ גִּלְעָד וְהִנֵּה הַמָּקוֹם מְקוּם מִקְנֵה: (ב) וַיָּבֵאוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר: (ג) עֲטָרוֹת וְדִיבֹן וַיַּעֲזֹר וְנִמְרָה וְחִשְׁבֹּן וְאֶלְעָלָה וְשִׁבְם וְנָבו וְבָעֹן: (ד) הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִפָּה ה' לִפְנֵי עַדַת יִשְׂרָאֵל אָרֶץ מִקְנֵה הוּא וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֵה: ס (ה) וַיֹּאמְרוּ אִם־מִצָּאֵנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתֵּן אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לְאֲחֻזָּה אֶל־תַּעֲבֹרְנוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן: (ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי־גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הַאֲסִיכֶם יָבֹאוּ לְמַלְחָמָה וְאַתֶּם תִּשְׁבּוּ פֹה: (ז) וְלָמָּה תִּגְיֹאוּן אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֵבֶר אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם ה': (ח) פֹּה עָשׂוּ אָבוֹתֵיכֶם בְּשַׁלְחֵי אֲתֶם מִקְדָּשׁ בְּרַגְעַ לְרֵאוֹת אֶת־הָאָרֶץ: (ט) וַיַּעֲלוּ עַד־בְּחַל אֲשָׁפוּל וַיִּרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיִּגְיֹאוּ אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבַלְתִּי־בֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם ה': (י) וַיִּסְרְאֶף ה' בְּיָוִם הַהוּא וַיִּשְׁבַּע לֵאמֹר: (יא) אִם־יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֹלִים מִמִּצְרַיִם מִכֹּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלִיעֲקֹב כִּי לֹא־מְלֹאוּ אַחֲרָי: (יב) בְּלִיתִי כָּלֵב בּוֹן־יִפְנֹה הַקְּנֹזִי וַיְהוֹשֻׁעַ בּוֹדְגוֹן כִּי מְלֹאוּ אַחֲרָי ה': (יג) וַיִּסְרְאֶף ה' בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְעַם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־תֵּם כָּל־הַדּוֹר הָעֹשֶׂה הִרַע בְּעֵינֵי ה': (יד) וְהִנֵּה קִמְתֶּם תַּחַת אָבוֹתֵיכֶם תְּרַבּוּת אָנָשִׁים חֲטָאִים לְסָפוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַפִּי־ה' אֶל־יִשְׂרָאֵל: (טו) כִּי תִשׁוּבוּן מֵאַחֲרָיו וַיִּסַּף עוֹד לְהַנִּיחֹו בַּמִּדְבָּר וְשַׁתֶּם לְכֹל־הָעָם הַזֶּה: ס (טז) וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גִדְרַת צָאן נִבְגָה לְמִקְנֵהוּ פֹה וְעָרִים לְטַפְנוּ: (יז) וְאַנְחֵנוּ נַחֲלֵץ חֲשִׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם־הִבִּיאֲנֶם אֶל־מְקוֹמָם וַיִּשָּׁב טַפְנוּ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר מִפְּנֵי יִשְׁבֵי הָאָרֶץ: (יח) לֹא נָשׁוּב אֶל־בְּתִינּוּ עַד הַתַּנְחַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחְלָתוֹ: (יט) כִּי לֹא

וְנָחַל אֹתָם מֵעֵבֶר לִירְדֵן וְהִלָּאָה כִּי בָּאָה נִחְלָתָנוּ אֵלֵינוּ מֵעֵבֶר הִירְדֵן מִזְרָחָה: פ (כ) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם-תַּעֲשׂוּן אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה אִם-תִּתְּלְצוּ לִפְנֵי ה' לַמִּלְחָמָה: (כא) וְעֵבֶר לָכֶם כָּל-חַלּוּץ אֶת-הִירְדֵן לִפְנֵי ה' עַד הוֹרִישׁוּ אֶת-אִיבֵינוּ מִפְּנֵיו: (כב) וּנְכַבְּשֶׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי ה' וְאֶחָד תִּשְׁבוּ וְהִייתֶם נֶקֶמָם מִה' וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהִיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאֶחְזָה לִפְנֵי ה': (כג) וְאִם-לֹא תַעֲשׂוּן כֹּן הִגַּה חֲטָאתְכֶם לַה' וְדַעוּ שֶׁחֲטָאתֶם אֶשְׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם: (כד) בְּגוֹ-לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדֵרֹת לְצִנּוּאֵיכֶם וְהִיצָא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ: (כה) וַיֹּאמֶר בְּנֵי-גֹד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אָדָנִי מִצְוָה: (כו) טַפְּנוּ וְנִשְׁנוּ מִקְּנֹנוּ וְכָל-בְּהֵמָתָנוּ יִהְיוּ-שֵׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד: (כז) וְעַבְדֶיךָ יַעֲבֹרוּ כָל-חַלּוּץ צָבָא לִפְנֵי ה' לַמִּלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אָדָנִי דִּבֶּר: (כח) וַיֵּצֵאוּ לָהֶם מֹשֶׁה אֶת אֲלֻעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן וְאֶת-רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: (כט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם-יַעֲבֹרוּ בְנֵי-גֹד וּבְנֵי-רְאוּבֵן אֶתְכֶם אֶת-הִירְדֵן כָּל-חַלּוּץ לַמִּלְחָמָה לִפְנֵי ה' וּנְכַבְּשֶׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וּנְתַתֶּם לָהֶם אֶת-אֲרֶץ הַגִּלְעָד לְאֶחְזָה: (ל) וְאִם-לֹא יַעֲבֹרוּ חַלּוּצִים אֶתְכֶם וְנִאֲחֲזוּ בְּחֻכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (לא) וַיַּעֲנוּ בְנֵי-גֹד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֶל-עַבְדֶיךָ כֹּן נַעֲשֶׂה: (לב) גִּחְנוּ וַעֲבָר חַלּוּצִים לִפְנֵי ה' אֶרֶץ כְּנָעַן וְאֶתְנוּ נִחְלָתָנוּ מֵעֵבֶר לִירְדֵן: (לג) וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לְבְנֵי-גֹד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וְלַחֲצִי שֶׁבְטֹו מְנַשֶּׁה בֶן-יוֹסֵף אֶת-מַמְלַכַת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְאֶת-מַמְלַכַת עֹוג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן הָאָרֶץ לְעָרֵיהָ בְּגִבְלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב: (לד) וַיִּבְנוּ בְנֵי-גֹד אֶת-דִּיבֹן וְאֶת-עֲטָרֹת וְאֶת עֲרֹשֶׁר: (לה) וְאֶת-עֲטָרֹת שׁוּפָן וְאֶת-יַעֲזָר וּגִבְבֵהָ: (לו) וְאֶת-בֵּית נַמְרָה וְאֶת-בֵּית הַרְוּ עָרֵי מְבָצָר וּגְדֵרֹת צָאוּ: (לז) וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ אֶת-חֲשָׁבוֹן וְאֶת-אֶלְעָלָא וְאֶת קַרְיַתִּים: (לח) וְאֶת-נָבֹו וְאֶת-בַּעַל מְעוֹן מוֹסַבֹת שֵׁם וְאֶת-שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁמֹת אֶת-שְׁמוֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ: (לט) וַיֵּלְכוּ בְנֵי מְכִיר בֶן-מְנַשֶּׁה גִלְעָדָה וַיִּלְפָדָה וַיִּירָשׁ אֶת-הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר-בָּהּ: (מ) וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-הַגִּלְעָד לְמְכִיר בֶן-מְנַשֶּׁה וַיֵּשֶׁב בָּהּ: (מא) וַיֹּאִיר בֶּן-מְנַשֶּׁה הַלֵּךְ וַיִּלְפָד אֶת-חֹמֹתֵיהֶם וַיִּקְרָא אֶתְהֵן תֹּת יֹאִיר: (מב) וַנְּבַח הַלֵּךְ וַיִּלְפָד אֶת-קַנְתָּ וְאֶת-בְּנֵיהָ וַיִּקְרָא לָהּ נָבַח בְּשֵׁמוֹ:

4. רש"י במדבר פרק לב פסוק מא (פרשת מטות)

וַיִּקְרָא אֶתְהֵן תֹּת יֹאִיר - לפי שלא היו לו בנים קראתם בשמו לזכרון:

5. במדבר פרק כו פסוק כט - לד (פרשת פינחס)

(כט) בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמְכִיר מִשְׁפַּחַת הַמְּכִירִי וּמְכִיר הוֹלִיד אֶת-גִּלְעָד לְגִלְעָד מִשְׁפַּחַת הַגִּלְעָדִי: (ל) אֵלֶּה בְנֵי גִלְעָד אֵיִלְעָזָר מִשְׁפַּחַת הָאֵיִלְעָזָרִי לְחֹלֶק מִשְׁפַּחַת הַחֲלָקִי: (לא) וְאֲשֶׁרִיאֵל מִשְׁפַּחַת הָאֲשֶׁרֵאֵלִי וְשָׁכֶם מִשְׁפַּחַת הַשְּׁכָמִי: (לב) וּשְׁמִידָע מִשְׁפַּחַת הַשְּׁמִידָעִי וְחֶפְר מִשְׁפַּחַת הַחֶפְרִי: (לג) וְצִלְפָּחַד בֶּן-חֶפְר לֹא-הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם-בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת צִלְפָּחַד מַחֲלָה וְנָעָה חֲגִלָּה מִלְפָּה וְתַרְצָה: (לד) אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֹתֵיהֶם שְׁנַיִם וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְשֶׁבַע מְאוֹת: ס

6. משך חכמה במדבר פרק כו פסוק כט (פרשת פינחס)

בני מנשה וכו'. יאיר בן מנשה לא חשיב. לפי שרש"י פירש לקמן סוף מטות (לקמן לב, מא) על "ויקרא אתהן חות יאיר": לפי שלא היו לו בנים קראן בשמו לזכרון. ולכך כאן שחשיב משפחות לא חשיב יאיר, ופשוט.

7. אבן עזרא במדבר פרק לב פסוק מא (פרשת מטות)

ויאיר בן מנשה הוא ממשפחת יהודה, כי כן כתוב, כי חצרון לקח בת מכיר בן מנשה והוליד ממנה שגוב, ושגוב הוליד את יאיר, שהיו לו הערים בערי הגלעד, ונקרא על שם משפחת אמו. גם יש כהנים שנקראו על שם בני ברזילי הגלעדי, כי כן כתוב. ואין פה מקום לשאול איך לקח יאיר נחלה עם שבט אחר, כי ארץ כנען היא הנחלקת, ולא ארץ האמורי, שהוא מעבר לירדן מזרחה, כי יש אמורי בארץ כנען, והוא היה התקיף מכל שבעת גוים.

8. דברי הימים א פרק ב פסוק יח - כג

(יח) וְכָלֵב בֶּן-חֲצִרוֹן הוֹלִיד אֶת-עֲזוֹבָה אִשָּׁה וְאֶת-יְרִיעֹת וְאֵלֶּה בְנֵיהָ יִשָּׁר וְשׁוּבָב וְאַרְדּוֹן: (יט) וְנַתָּה עֲזוֹבָה וַיִּקַּח-לוֹ כָּלֵב אֶת-אֶפְרַת וַתֵּלֶד לוֹ אֶת-חֹר: (כ) וְחֹר הוֹלִיד אֶת-אֹרִי וְאֹרִי הוֹלִיד אֶת-בְּצֹלָאֵל: ס (כא) וְאַחַר כָּא חֲצִרוֹן אֶל-בֵּית-מְכִיר אָבִי גִלְעָד וְהוּא לְקַחָה וְהוּא בֶן-שִׁשִּׁים שָׁנָה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת-שָׁגוֹב: (כב) וּשְׁגוֹב הוֹלִיד אֶת-יֹאִיר וַיְהִי-לוֹ עֲשָׂרִים וְשְׁלוֹשׁ עָרִים בְּאֶרֶץ הַגִּלְעָד: (כג) וַיִּקַּח גְּשׁוּרִי-וְאָרָם אֶת-חֹת יֹאִיר מֵאִתָּם אֶת-קַנְתָּ וְאֶת-בְּנֵיהָ שְׁשִׁים עֵיר כָּל-אֵלֶּה בְנֵי מְכִיר אֲבֵי-גִלְעָד:

9. רמב"ן במדבר פרק לב פסוק מא (פרשת מטות)

ויאיר בן מנשה - האיש הזה יתיחס אל משפחת אמו בעבור שלקח אחוזתו עמהם, כי בדברי הימים (א ב כא כב) מפורש שהוא בן חצרון בן פרץ בן יהודה ואמו בת מכיר בן מנשה, דכתיב ואחר בא חצרון אל בת מכיר אבי גלעד והוא לקחה והוא בן ששים שנה ותלד לו את שגוב ושגוב הוליד את יאיר ויהי לו עשרים ושלוש ערים בארץ הגלעד. וכתיב (שם פסוק כג) ויקח גשור וארם את חות יאיר מאתם את קנת ואת בנותיה ששים עיר כל אלה בני מכיר אבי גלעד. ומזה נראה שהיה נבח הלוכד קנת ובנותיה בן יאיר, ולכן יקראו גם הן חות יאיר. **וטעם ויתן משה את הגלעד למכיר בן מנשה (פסוק מ) - למשפחתו, כי בניו לכדוה, וכן ולמכיר נתתי את הגלעד (דברים ג טו), "ולמכירי". כי בעבור היותו נכבד וראש לכל זרעו יקראו בניו בשמו, כי כן יאמרו הכתובים בראשי השבטים בנחלתם נגבה לאפרים וצפונה למנשה (יהושע יז י), וכן למנשה היתה ארץ תפוח וגו' (שם פסוק ח).** ומה שאמר הכתוב בספר יהושע (יז א) ויהי הגורל למטה מנשה כי הוא בכור יוסף למכיר בכור מנשה אבי הגלעד כי הוא היה איש מלחמה ויהי לו הגלעד והבשן, גם כן על בניו שהיו אנשי מלחמה כי הם הלכו גלעדה וילכדוה, ולכך נתן להם משה חלק גדול מהם. ואולי היה עדין מכיר קיים, ולא נגזרה עליו גזירת המדבר לפי שלא היה מפקודי משה ואהרן שהיה לו יותר מששים שנה, והאריך שנים כדורות הראשונים:

10. חזקוני במדבר פרק לב פסוק מא (פרשת מטות)

ויאיר בן מנשה נקרא על שם אמו אעפ"י שהוא ממשפחת יהודה כי כן כתיב כי חצרון לקח בת מכיר אין פתחון פה לבעל הדין לחלוק איך לקח יאיר נחלה עם שבט אחר שהרי ארץ כנען היא הנחלקת לשבטים ולא ארץ האמורי היא ארץ סיחון ועוג שהיא מעבר לירדן מזרחה. ויקרא אתהן חות יאיר לפי שנהרג במלחמת עי נכתב כאן שעשה כך לפני כבוש הארץ וקראן על שמו להזכיר עליהם שם בגבורתו.

11. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף מד עמוד א

חָטָא יִשְׂרָאֵל אָמַר רַבִּי אֶבְרָהָם בְּרַי אֶבְרָהָם אֵף עַל פִּי שְׁחָטָא יִשְׂרָאֵל הוּא ... {יהושע ז:יא} וגם עֲבָרוּ אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתָם גַּם לָקְחוּ מִן הַחֶרֶם גַּם גָּבְוָה גַּם פְּחָשׁוּ גַם שָׁמוּ בְּכַלְיָהֶם ... אָמַר לִיהוֹשֻׁעַ רִישׁ גְּלוּתָא לְרַב הוֹנָא פְּתִיב {יהושע ז:כ"ד} וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת עֶכָן בֶּן יֵרֵחַ ... {יהושע ז:כ"ה} וַיִּצְיָקוּם לְפָנָיו ה' אָמַר רַב נַחְמָן בָּא וַחֲבָטָם לְפָנָיו הִמְקוּם אָמַר לְפָנָיו רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם עַל אֱלוֹ תִּיהָרַג רֹבֵפָה שֶׁל סְנֵהֲדָרִין דְּכַתִּיב {יהושע ז:ה} נִיפּוּ מֵהֶם אַנְשֵׁי הָעִיר כְּשֶׁלְשִׁים וְשִׁשָּׁה אִישׁ וְתִמְנָא שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה מִמֶּשׁ דְּבָרֵי רַבִּי יְהוֹזֵהָ אָמַר לוֹ רַבִּי נַחְמָנָה וְכִי שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה הָיוּ וְהָלֹא לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא כְּשֶׁלְשִׁים וְשִׁשָּׁה אִישׁ אֶלָּא זֶה יֵאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה שֶׁשָּׁקוּל כְּנֶגֶד רֹבֵפָה שֶׁל סְנֵהֲדָרִין.

12. מלבי"ם במדבר פרק לב פסוק מא (פרשת מטות)

ויאיר בן מנשה, הוא מצד אביו משבט יהודה בן בנו של חצרון ומצד אמו היה בן בנו של מכיר כמ"ש בדה"א ובאשר הי' בעבר הירדן לא הקפידו שתערב נחלת בן יהודה בנחלת מנשה, ועל בדה"א שם:

13. תלמוד ירושלמי מסכת ביכורים פרק א הלכה ח

תני [דברים כו] אשר נתתה לי לא שנטלתי לי מעצמי. מה ביניהון אמר רבי אבין חצי שבט מנשה ביניהון. מאן דאמר אשר נתתה לי ולא שנטלתי לי מעצמי חצי שבט מנשה לא נטלו מעצמן. מאן דאמר ארץ זבת חלב ודבש: אפילו כן אינה ארץ זבת חלב ודבש:

14. בראשית פרק לא פסוק כא - נד (פרשת ויצא)

(כא) וַיִּבְרַח הוּא וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וַיָּקָם וַיַּעֲבֹר אֶת־הַנְּהָר וַיֵּשֶׁם אֶת־פְּנֵי הַר הַגְּלָעָד: (כב) וַיֵּגַד לְלָבָן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בָרַח יַעֲקֹב: (כג) וַיִּקַּח אֶת־אֶחָיו עִמּוֹ וַיַּרְדֵּף אַחֲרָיו דֶּרֶךְ שְׁבַע־יָמִים וַיִּדְבֹּק אֹתוֹ בְּהַר הַגְּלָעָד: (כד) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶל־לָבָן הָאֲרָמִי בַחֲלֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הַשֹּׁמֵר לָךְ פְּוֵת־דַּבָּר עִם־יַעֲקֹב מְטוֹב עַד־רָע: (כה) וַיִּשָּׁג לָבָן אֶת־יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹב תַּקַּע אֶת־אָהָלוֹ בְּהָר וּלְבָנוּ תַקַּע אֶת־אֶחָיו בְּהַר הַגְּלָעָד: (כו) וַיֹּאמֶר לָבָן לַיַּעֲקֹב מַה עָשִׂיתָ וַתִּגְנֹב אֶת־לִבִּי וַתִּנְהַג אֶת־בְּנֹתַי כְּשִׁבּוֹת חָרָב: (כז) לָמָּה נִחַבְתָּ לְבָרְתִּי וַתִּגְנֹב אֹתִי וְלֹא־הִגַּדְתָּ לִּי וְאַשְׁלַחְתָּ בְּשִׂמְתָהּ וּבְשָׂרִים בְּתָף וּבְכַנּוּר: (כח) וְלֹא נִטְשָׁתָנִי לְנַשְׁק לְבָנִי וּלְבָנֹתַי עִתָּה הִסְפַּלְתָּ עָשׂוּ: (כט) יִשְׂרָאֵל יָדִי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רַע וְאַלֹהֵי אֲבִיכֶם אָמְרוּ אֵלַי לֵאמֹר הַשֹּׁמֵר לָךְ מִדַּבָּר עִם־יַעֲקֹב מְטוֹב עַד־רָע: (ל) וְעִתָּה הִלֹּךְ הִלַּכְתָּ כִּי־נִכְסְףָה

ונכספתה לבית אביה למה גנבת את־אלהי: (לא) ויען יעקב ויאמר ללבן כי גרתי את־בנותיך מעמי: (לב) עם אשר תמצא את־אלהי לא יחיה גגד אחינו הפר־לך מה עמדי וקח־לך ולא־תדע יעקב כי רחל גנבתם: (לג) ויבא לבן באהל יעקב ובאהל לאה ובאהל שתי האמהות ולא מצא ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל: (לד) ורחל לקחה את־התרפים ותשמן בכר הגמל ותשב עליהם וימשש לבן את־כל־האהל ולא מצא: ... (מב) לולי אלהי אבי אברהם ופחד יצחק הנה לי כי עתה ריקם שלחתי את־ענאי ואת־יגיע פפי ראה אלהים ויזכח אמש: (מג) ויען לבן ויאמר אל־יעקב הבנות בנתי והבנים בני ותצאן צאני וכל אשר־אתה ראה לי־הוא ולבנתי מה־אעשה לאלה היום או לבניהו אשר ילדו: (מד) ועתה לכה נכרתה ברית אני ואתה והנה לעד ביני ובינך: (מה) ויקח יעקב אבן וירימה מצבה: (מו) ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים ויקחו אבנים ויעשו־גל ויאכלו שם על־הגל: (מז) ויקרא־לו לבן ויגד שְׁהִדְוִתָא ויעקב קרא לו גלעד: (מח) ויאמר לבן הגל הנה עד ביני ובינך היום על־כן קרא־שמו גלעד: (מט) והמצפה אשר אמר יצחק ביני ובינך כי נסתר איש מרעהו: (נ) אם־תענה את־בנתי ואם־תקח נשים על־בנתי אין איש עמנו ראה אלהים עד ביני ובינך: (נא) ויאמר לבן ליעקב הנה הגל הנה והנה המצבה אשר יריתי ביני ובינך: (נב) עד הגל הנה ועדה המצבה אם־אני לא־אעבר אליה את־הגל הנה ואם־אתה לא־תעבר אלי את־הגל הנה ואת־המצבה הזאת לרעה: (נג) אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו אלהי אביהם וישבע יעקב בפחד אביו יצחק: (נד) ויזבח יעקב זבח בָּהֶר ויקרא לאחיו לאכל־לחם ויאכלו לחם ויילינו בָּהֶר:

15. בראשית רבה (וילנא) פרשה נב סימן ה (פרשת וירא)

כף אין הקדוש ברוך הוא נגלה על אמות העולם אלא בליקלה (במדבר כב) ויבא אלהים אל בלעם ליקלה (בראשית לא) ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלום הלילה,

16. באור הגר"א על תקו"ז חדש - דף כה

והענין כי יעקב בלבן דוגמת ישראל במצרים כמ"ש האבות הן סימן לבנים גלות יעקב ואת"כ לקת את כל רכושו כמ"ש הנה ראיתי אתכל אשר לבן כו' וכן וינצלו את מצרים ובמקל לקה לבן ברכושו דוגמת מטה מצרים...

17. במדבר פרק כב פסוק כד (פרשת בלק)

ויעמד מלאך ה' במשעול הפרמים גדר מזה וגדר מזה:

18. רש"י במדבר פרק כב פסוק כד (פרשת בלק)

גדר מזה וגדר מזה - סתם גדר של אבנים הוא:

19. כתר יונתן במדבר פרק כב פסוק כד (פרשת בלק) -

(כד) ויעמוד מלאך של יי בדוחק [שביל צר], שבאמצע בין הכרמים מקום שהקים יעקב ולבן גל ומצבה מצד מכאן ומצבה מצד מכאן והשביעו שלא לעבור זה הגבול זה להרע:

20. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת ויצא סימן יג

ותלחץ רגל בלעם אל הקיר (במדבר כב), הגל הוא הקיר לפי שעבר בלעם את השבועה שנשבע ליעקב שנאמר אם לא תעבור את הגל הזה ואת המצבה הזאת לרעה, ובלעם זה לבן שנאמר ארמי אובד אבי (דברים כו), ועל שבקש לכלות ישראל נקרא ארמי שנאמר ולכה זועמה ישראל לכך נפרע הקיר ממנו לפי שהוא העד על השבועה כדכתיב יד העדים תהיה בו בראשונה (דברים יז), וישבע בפחד אביו יצחק, ח"ו לא נשבע אותו צדיק בשמו של מלך אלא בחיי אביו כאדם הרוצה לאמת דבריו ואומר חי אבא אם אעשה זאת, ואף אותה שבועה לא נשבע לולי הפחד כדכתיב בן יכבד אב (מלאכי א).